

Prawo o ustroju sądów powszechnych

z dnia 27 lipca 2001 r. (Dz.U. Nr 98, poz. 1070)

Tekst jednolity z dnia 13 grudnia 2017 r. (Dz.U. 2018, poz. 23)

(zm.: Dz.U. 2018, poz. 3, poz. 5, poz. 106, poz. 138; druk sejmowy Nr 1974, 1582)

Spis treści

	Art.
Dział I. Sądy powszechne	1–54
Rozdział 1. Przepisy ogólne	1–9b
Rozdział 2. Organizacja sądów	10–20a
Rozdział 3. Organy sądów	21–32d
Rozdział 4. Samorząd sędziowski	33–36a
Rozdział 5. Wewnętrzny i zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością administracyjną sądów w zakresie zapewnienia właściwego toku wewnętrznego urzędowania sądu związanego bezpośrednio ze sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości oraz wykonywaniem innych zadań z zakresu ochrony prawnej	37–41
Rozdział 5a. Tryb rozpatrywania skarg i wniosków	41a–41e
Rozdział 6. Ogólne przepisy o czynnościach sądów	42–54
Dział II. Sędziowie i asesory sądowi	55–133a
Rozdział 1. Powołanie do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim	55–64a
Rozdział 1a. Status sędziego	65–81
Rozdział 2. Prawa i obowiązki sędziów	82–106
Rozdział 2a. (<i>uchylony</i>)	106a–106g
Rozdział 2b. Asesory sądowi	106h–106zg
Rozdział 3. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów i asesorów sądowych	107–133a
Dział III. (<i>uchylony</i>)	134–146a
Dział IV. Referendarze sądowi, kuratorzy sądowi, pracownicy sądów, stali mediatorzy, ławnicy oraz organy pomocnicze sądów	147–175

Rozdział 1. Przepisy ogólne	147–148
Rozdział 2. Referendarze sądowi	149–153b
Rozdział 3. Kuratorzy sądowi	154
Rozdział 4. Asystenci sędziów	155–155e
Rozdział 5. Urzędnicy i inni pracownicy sądowi	156
Rozdział 6. Biegli	157
Rozdział 6a. Stali mediatorzy	157a–157f
Rozdział 7. Ławnicy	158–175
Dział IVa. Przetwarzanie danych osobowych, telekomunikacyjnych, pocztowych i internetowych oraz informatyzacja sądów powszechnych	175a–175g
Dział V. Finansowanie działalności sądów powszechnych	176–179a
Rozdział 1. Budżet sądownictwa	176–178
Rozdział 2. Gospodarka finansowa sądów	179–179a
Dział VI. Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe	180–212
Rozdział 1. Zmiany w przepisach obowiązujących	180–195
Rozdział 2. Przepisy przejściowe i końcowe	196–212

Dział I. Sądy powszechne

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1. [Rodzaje sądów; zadania]

§ 1. Sądami powszechnymi są sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne.

§ 2. Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości w zakresie nienależącym do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego.

§ 3. Sądy powszechne wykonują również inne zadania z zakresu ochrony prawnej, powierzone w drodze ustaw lub przez wiążące Rzeczpospolitą Polską prawo międzynarodowe lub prawo stanowiące przez organizację międzynarodową, jeżeli z wiążącej Rzeczpospolitą Polską umowy ją konstytuującej wynika, że jest ono stosowane bezpośrednio.

§ 4. Ilekroć w dalszych przepisach jest mowa o sądach bez bliższego ich określenia, rozumie się przez to sądy powszechne.

Spis treści

	Nb
1. Struktura sądów powszechnych	1
2. Wymiar sprawiedliwości	2
3. Zadania	3
4. Sąd	4

1. **Struktura sądów powszechnych.** Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej powierzone zostało zgodnie z art. 175 ust. 1 Konstytucji RP czterem kategoriom sądów: Sądowi Najwyższemu, sądom powszechnym, sądom administracyjnym oraz sądom wojskowym. Kolejny przepis Konstytucji RP odsyła w zakresie ustroju i właściwości sądów do regulacji ustawowych (art. 176 ust. 2 Konstytucji RP). Systematyka określona w § 1 art. 1 PrUSP przewiduje trójstopniową strukturę sądów powszechnych, tj. sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne. Wyliczenie to ma charakter wyczerpujący i niedopuszczalne jest tworzenie innych sądów powszechnych (w zakresie uprawnienia Ministra Sprawiedliwości do tworzenia i znoszenia sądów – zob. art. 20 PrUSP). Trójstopniowa struktura gwarantuje, stosownie do art. 176 ust. 1 Konstytucji RP, realizację wymogu co najmniej dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Szerzej o sprawowaniu władzy sądowniczej przez sądy i trybunały zob. art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz rozdział VIII. Sądy i Trybunały Konstytucji RP.

2. **Wymiar sprawiedliwości.** Zarówno ustrojodawca, jak i ustawodawca zaniechali zdefiniowania pojęcia „wymiar sprawiedliwości”. Niejednokrotnie próby podejmował TK, za którym należałoby przyjąć, że wymiar sprawiedliwości to czynność polegająca na rozstrzygnięciu konfliktów prawnych. Za stanowiskiem tym przemawia także art. 174 Konstytucji RP, który stanowi, że sądy (i Trybunały) wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej. Definiując wymiar sprawiedliwości przedmiotowo, TK nie podzielił poglądu części doktryny, zgodnie z którym za wymiar sprawiedliwości należałoby uważać właściwość sądów do rozstrzygania konfliktów, jako jednej z funkcji państwa prawa.

Szerzej o sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości przez sądy powszechne zob. orz. TK z 13.3.1996 r. (K 11/95, OTK 1996, Nr 2, poz. 9), wyr. TK z 12.5.2003 r. (SK 38/02, Dz.U. z 2003 r. Nr 88, poz. 818), wyr. TK z 1.12.2008 r. (P 54/07, Dz.U. z 2008 r. Nr 218,

poz. 1400) oraz *B. Stępień-Zatucka*, Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez Sąd Najwyższy w Polsce, Legalis 2016, rozdział I. Pojęcie wymiaru sprawiedliwości, sądu i władzy sądowniczej.

- 3 3. **Zadania.** Sądy powszechne, w zakresie niezastrzeżonym dla innych sądów (§ 2), sprawują wymiar sprawiedliwości. Należyte wykonywanie powierzonego zadania zostało przez ustrojodawcę zagwarantowane przez wiele rozwiązań prawnych, w tym przez niezależność władzy sądowniczej oraz gwarancję niezawisłości sędziowskiej. Zasada odrębności i niezależności sądów (art. 173 Konstytucji RP), w tym sądów powszechnych, wynika z przyjętego, zgodnie ze standardami właściwymi dla demokratycznych państw prawnych, trójpodziału władzy (art. 10 ust. 1 Konstytucji RP). Monteskiuszowska koncepcja trójpodziału władzy, opierająca się na przyjęciu równowagi między władzą ustawodawczą, wykonawczą oraz sądowniczą, gwarantuje sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez niezależne sądy. Niezależność sądów, ich bezstronność i niezawisłość zakreślona została także w konstytucyjnej zasadzie dostępu do sądu, który w sposób sprawiedliwy i jawny rozpatruje sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Dodatkową gwarancję sprawowania wymiaru sprawiedliwości przez niezależne sądy stanowi szczególne ustrojowe usytuowanie sędziów. Stosownie do art. 178 Konstytucji RP sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli. Ich niezawisłość gwarantowana jest przez m.in. podleganie tylko Konstytucji RP i ustawom, nieusuwalność z urzędu, co do zasady – przeniesienie na inne miejsce służbowe za zgodą sędziego, immunitet sędziowski. W odpowiednim zakresie gwarancje niezawisłości sędziowskiej wprowadzono także dla orzekających w sądach asesorów sądowych (por. art. 106j § 1 PrUSP) oraz ławników (art. 169 § 1 PrUSP). Zarówno niezależność wymiaru sprawiedliwości, jak i niezawisłość sędziowska gwarantowana jest przez ograniczenie czynności z nadzoru administracyjnego, w tym sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości, do dziedzin, w których sędziowie i asesorzy sądowi nie są niezawisli.

Do zadań sądów powszechnych, obok sprawowanego wymiaru sprawiedliwości, należą także inne zadania z zakresu ochrony prawnej, powierzone w drodze ustaw. Tym samym na podstawie szczegółowych regulacji, sądom powszechnym powierzono prowadzenie postępowania rejestrowego, wieczystoksięgowego, egzekucyjnego, wykonawczego oraz czynności o charakterze pomocniczym w stosunku do sprawowanego wymiaru sprawiedliwości. Wraz z wejściem w życie

ZmPrUSP z 12.7.2017 r. katalog zadań, w których sądy powszechne wykonują inne zadania z zakresu ochrony prawnej, został rozszerzony o sprawy powierzone przez wiążące Rzeczpospolitą Polską prawo międzynarodowe lub prawo stanowione przez organizację międzynarodową, jeżeli z wiążącej Rzeczpospolitą Polską umowy ją konstytuującej wynika, że jest ono stosowane bezpośrednio.

4. **Sąd.** Paragraf 4 komentowanego przepisu zawiera uwagę techniczną, zgodnie z którą ilekroć w ustawie ustawodawca używa określenia „sąd” bez bliższego określenia wskazującego na dany szczebel sądu, należy rozumieć, że odnosi się wówczas generalnie do wszystkich sądów powszechnych, tym samym do sądów rejonowych, sądów okręgowych oraz sądów apelacyjnych.

Art. 2. [Zadania sędziów, referendarzy i asesorów sądowych]

§ 1. Zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują sędziowie.

§ 1a. W sądach rejonowych zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują także asesory sądowi, którym powierzono pełnienie obowiązków sędziego, z wyłączeniem:

- 1) stosowania tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym wobec zatrzymanego przekazanego do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania;
- 2) rozpoznawania zażaleń na postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia, na postanowienia o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia i na postanowienia o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw;
- 3) rozstrzygania spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.

§ 2. Zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości, wykonują w sądach referendarze sądowi i starsi referendarze sądowi. Ilekroć w przepisach jest mowa o referendarzach sądowych, rozumie się przez to także starszych referendarzy sądowych.

§ 2a. Zadania, o których mowa w § 2, mogą wykonywać asesory sądowi. Zadania te mogą wykonywać również sędziowie,

jeżeli ich wykonywanie przez referendarzy sądowych lub asesorów sądowych nie jest możliwe.

§ 3. (*uchylony*)

Spis treści

	Nb
1. Zakres przedmiotowy	1
2. Zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości	2
3. Zadania z zakresu ochrony prawnej	3
4. Sędziowie	4
5. Asesorzy sądowi	5
6. Referendarze sądowi oraz starsi referendarze sądowi	6

1 1. Zakres przedmiotowy. Przepis wskazuje podmioty uprawnione do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości oraz zadań z zakresu ochrony prawnej.

2 2. Zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Kolejne nowelizacje przepisu miały związek z wprowadzanymi zmianami modelu wykonywania władzy sądowniczej przez asesorów sądowych oraz wykonywania zadań z zakresu ochrony prawnej przez referendarzy. W obowiązującym brzmieniu § 1 po zmianach wynikających z wejścia w życie ZmPrUSP z 11.5.2017 r. zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują sędziowie. Na podstawie dodanego § 1a zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują także asesorzy sądowi. Z uwagi na ograniczone doświadczenie życiowe i wiedzę asesorów, którym powierzono pełnienie obowiązków sędziego, ustawodawca zdecydował się na określenie zamkniętego katalogu spraw, w których nie będą oni mogli wykonywać wymiaru sprawiedliwości. Katalog tych spraw wyróżniających się szczególnym charakterem i rangą społeczną obejmuje m.in.: stosowanie tymczasowego aresztu, rozpoznawanie zażaleń na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa lub dochodzenia, postanowienie o umorzeniu śledztwa lub dochodzenia oraz spraw z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego. Wskazać także należy, że wraz z wejściem w życie ZmPrUSP z 11.5.2017 r. asesorzy sądowi uzyskali legitymację do prowadzenia postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych, w których sprawowanie wymiaru sprawiedliwości było dotychczas zastrzeżone jedynie dla sędziów.

3 3. Zadania z zakresu ochrony prawnej. Zgodnie z § 2 zadania z zakresu ochrony prawnej, inne niż wymiar sprawiedliwości, wy-

konują referendarze sądowi oraz starsi referendarze sądowi. Zadania te mogą wykonywać także asesory sądowi. Ustawodawca, wprowadzając rozwiązania mające zapewnić efektywne zarządzanie kadrami wymiaru sprawiedliwości, przewidział, że zadania z zakresu ochrony prawnej mogą wykonywać także sędziowie, jednakże pod warunkiem, że wykonie tych zadań przez referendarzy sądowych lub asesorów sądowych nie jest możliwe (§ 2a).

4. **Sędziowie** – zob. komentarz do art. 55–106. **4**
5. **Asesory sądowi** – zob. komentarz art. 106h–106zg. **5**
6. **Referendarze sądowi oraz starsi referendarze sądowi** – **6**
zob. komentarz do art. 147–153b.

Art. 3. [Samorząd sędziowski]

§ 1. Sędziowie tworzą samorząd sędziowski.

§ 2. Organami samorządu sędziowskiego są:

- 1) zgromadzenie ogólne sędziów apelacji;
- 2) zgromadzenie ogólne sędziów okręgu;
- 3) zebranie sędziów danego sądu.

Spis treści

	Nb
1. Struktura organów samorządu sędziowskiego	1
2. Zebranie sędziów danego sądu	2
3. Odwołanie	3

1. **Struktura organów samorządu sędziowskiego.** Uprawnienie 1 do tworzenia samorządów zawodowych wynika z art. 17 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którym samorzady zawodowe reprezentują osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawują pieczęć nad należytych wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony. Nowelizacją z 28.3.2012 r. przez ZmPrUSP z 18.8.2011 r. wprowadzono zmiany w strukturze organów samorządu sędziowskiego. Ponownie organem samorządu sędziowskiego zostało, w miejsce zgromadzenia ogólnego sędziów sądu apelacyjnego, zgromadzenie ogólne sędziów apelacji. Tym samym przywrócono rozwiązanie obowiązujące przed 14.1.2004 r. Zgodnie

z art. 33 § 1 PrUSP zgromadzenie ogólne sędziów apelacji składa się z sędziów sądu apelacyjnego, przedstawicieli sędziów sądów okręgowych działających na obszarze apelacji – w liczbie odpowiadającej liczbie sędziów sądu apelacyjnego – oraz przedstawicieli sędziów sądów rejonowych działających na obszarze apelacji – w tej samej liczbie.

- 2 **2. Zebranie sędziów danego sądu.** Wskazaną powyżej nowelizacją w skład samorządu sędziowskiego zaliczono także zebranie sędziów danego sądu uregulowane w art. 36a PrUSP. Podkreślić należy, że zebranie sędziów danego sądu jest jedyną formą realizacji samorządu sędziowskiego w sądzie rejonowym.
- 3 **3. Odwołanie.** Szczegółowe regulacje dotyczące samorządu sędziowskiego – zob. komentarz do art. 33–36a.

Art. 4. [Ławnicy]

§ 1. W sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości obywatele biorą udział przez uczestnictwo ławników w rozpoznawaniu spraw przed sądami w pierwszej instancji, chyba że ustawy stanowią inaczej.

§ 2. Przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami i asesorami sądowymi.

Spis treści

	Nb
1. Udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości	1
2. Asesorzy sądowi	2
3. Ławnicy	3

- 1 **1. Udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.** Zgodnie z art. 182 Konstytucji RP ustrojodawca przewidział udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Konstytucja RP nie konkretyzuje, jak ten udział ma być realizowany, pozostawiając to zagadnienie do uregulowania w drodze ustawy. Emanację normy konstytucyjnej stanowi § 1 komentowanego przepisu, zgodnie z którym udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości realizowany jest za pośrednictwem instytucji ławnika. Udział ławnika w składzie orzekającym dopuszczony jest w sprawach rozstrzyganych

w pierwszej instancji i rodzaju spraw określonych w przepisach proceduralnych. Dobór przez ustawodawcę spraw orzekanych w składach ławniczych dokonany został na podstawie kryterium szczególnego znaczenia społecznego rozpoznawanych spraw. Szerzej zob. art. 47 § 2 KPC oraz art. 28 § 2–4 KPK.

2. **Asesorzy sądowi.** W związku z przywróceniem asesorów sądowych przez ZmPrUSP z 10.7.2015 r., która weszła w życie 1.1.2016 r., wprowadzono w § 2 zmianę redakcyjną, na mocy której uprawnienia ławników przy rozstrzyganiu spraw zrównane dotychczas z uprawnieniami sędziów, zostały zrównane także z uprawnieniami przysługującymi asesorom sądowym.

3. **Ławnicy.** Szerzej o ławnikach zob. komentarz do art. 158–175. 3

Art. 5. [Język urzędowy]

§ 1. Językiem urzędowym przed sądami jest język polski.

§ 2. Osoba niewładająca w wystarczającym stopniu językiem polskim ma prawo do występowania przed sądem w znanym przez nią języku i bezpłatnego korzystania z pomocy tłumacza.

§ 3. O przyznaniu tłumacza osobie, o której mowa w § 2, orzeka sąd właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji. Wniosek o przyznanie tłumacza zgłoszony w toku sprawy rozpoznaje sąd tej instancji, w której sprawa się toczy.

Spis treści

	Nb
1. Język urzędowy w RP	1
2. Osoby nieznające w stopniu wystarczającym języka polskiego	2
3. Korzystanie z pomocy tłumacza w postępowaniu karnym . .	3
4. Znajomość języka polskiego przez prawników zagranicznych	4

1. **Język urzędowy w RP.** Na mocy art. 27 zd. 1 Konstytucji RP 1 językiem urzędowym w Rzeczypospolitej Polskiej jest język polski. Powyższa norma została skonkretyzowana w art. 4 pkt 1 ustawy z 7.10.1999 r. o języku polskim (t.j. Dz.U. z 2011 r. Nr 43, poz. 224 ze zm.) stanowiącym, że język polski jest językiem urzędowym konstytucyjnych organów państwa, oraz w § 1 komentowanego przepisu.

- 2 2. Osoby nieznające w stopniu wystarczającym języka polskiego.** Paragraf 2 komentowanego przepisu przewiduje uprawnienie dla występujących przed sądem osób nieznających w stopniu wystarczającym języka polskiego. Pojęcie występujących przed sądem należy rozumieć w szerokim zakresie, tj. obejmującym także wszelkie procesowe kontakty z sądem [zob. *J. Gudowski* (red.), *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, Warszawa 2009, komentarz do art. 5]. Wskazane osoby uprawnione są do występowania przed sądem w znanym sobie języku oraz do bezpłatnego skorzystania z pomocy tłumacza. O przyznaniu tłumacza orzeka sąd właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji lub na każdym etapie postępowania sąd rozpoznający sprawę.
- 3 3. Korzystanie z pomocy tłumacza w postępowaniu karnym.** Szerzej w zakresie korzystania z pomocy tłumacza w postępowaniu karnym zob. art. 72 i 204 KPK oraz w zakresie postępowania cywilnego zob. art. 265 KPC.
- 4 4. Znajomość języka polskiego przez prawników zagranicznych.** Zgodnie z ustawą z 5.7.2002 r. o świadczeniu przez prawników zagranicznych pomocy prawnej w Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 1874) znajomość języka polskiego nie jest wymagana od prawników zagranicznych zamierzających świadczyć pomoc prawną w Rzeczypospolitej Polskiej. Szerzej zob. *Z. Klatka*, *Reprezentowanie klienta przez prawnika zagranicznego w postępowaniu przed sądami i innymi organami władzy publicznej (umowa o współdziałanie z radcą prawnym lub adwokatem)*, MoP 2004, Nr 21; *H. Winnicka*, *Dopuszczalność wymagania znajomości języka państwa przyjmującego od prawnika pragnącego wykonywać stałą praktykę w innym państwie członkowskim niż to, w którym uzyskał uprawnienia do wykonywania zawodu*, MoP 2009, Nr 15.

Art. 6. [Związki rodzinne]

Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia, małżonkowie oraz rodzeństwo nie mogą być sędziami, asesorami sądowymi albo referendarzami sądowymi w tym samym wydziale sądu.

Spis treści

	Nb
1. Związki rodzinne	1
2. Ograniczenia	2

1. **Związki rodzinne.** Wprowadzony w art. 6 PrUSP zakaz orzekania w jednym wydziale sądu sędziów, asesorów sądowych oraz referendarzy sądowych pozostających ze sobą w stosunku pokrewieństwa, powinowactwa albo przysposobienia oraz osób będących małżonkami albo rodzeństwem ma wzmoczyć bezstronność orzekających. W zakresie stopni pokrewieństwa i powinowactwa zob. art. 61⁷ oraz 61⁸ KRO.

2. **Ograniczenia.** Szerzej o ograniczeniach wynikających z art. 6 PrUSP w zakresie składu sądu, w którym udział bierze sędzia albo asesor sądowy innego sądu – zob. art. 46 § 2 PrUSP; w zakresie przeniesienia sędziego – zob. art. 75 § 2 pkt 2 PrUSP; w zakresie przeniesienia asesora sądowego – zob. art. 106l § 2 pkt 2 PrUSP; w zakresie przeniesienia referendarza sądowego – zob. art. 151a § 2 pkt 2 PrUSP oraz w zakresie dyrektora sądu zob. art. 32d § 2 PrUSP.

Art. 7. [Nadzór jurysdykcyjny]

Nadzór nad działalnością sądów w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy, w trybie określonym ustawami.

Spis treści

	Nb
1. Nadzór jurysdykcyjny	1
2. Oczywista obraza przepisów	2
3. Informowanie o stwierdzeniu istotnych rozbieżności w analizowanym orzecznictwie	3
4. Sądy administracyjne	4
5. Odwołanie	5

1. **Nadzór jurysdykcyjny.** Komentowany przepis odpowiada normie konstytucyjnej ustanowionej w art. 183 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą Sąd Najwyższy sprawuje nadzór w zakresie orzekania nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych. Stosownie do art. 1 ustawy z 23.11.2002 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2016 r.

poz. 1254 ze zm.) obowiązującej do 2.4.2018 r. SN sprawuje wymiar sprawiedliwości m.in. przez:

- 1) zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji (zob. art. 398¹ KPC oraz art. 519 KPK) oraz innych środków odwoławczych (zob. art. 394¹ KPC oraz art. 539a KPK);
- 2) podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne (zob. art. 390 KPC oraz art. 441 KPK);
- 3) rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach.

Nadzór jurysdykcyjny sprawowany przez SN ma na celu zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych przy pełnym poszanowaniu niezawisłości sędziowskiej.

Ustawa z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 2018 r. poz. 5), która wejdzie w życie 3.4.2018 r., zdefiniuje rolę Sądu Najwyższego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie z art. 1 pkt 1 lit. a ww. ustawy SN będzie sprawował wymiar sprawiedliwości przez zapewnienie zgodności z prawem i jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i sądów wojskowych przez rozpoznawanie środków odwoławczych oraz podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne. Ponadto sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przez SN będzie miało się odbywać także przez rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych.

- 2 **2. Oczywista obraza przepisów.** Do środków nadzoru jurysdykcyjnego sprawowanego przez SN należy także zaliczyć przewidziane w art. 65 SNU (odpowiednio art. 97 ustawy z 8.12.2017 r. o Sądzie Najwyższym) wytknięcie uchybień sądowi w razie stwierdzenia przez SN oczywistej obrazy przepisów.
- 3 **3. Informowanie o stwierdzeniu istotnych rozbieżności w analizowanym orzecznictwie.** Celem zagwarantowania sprawnego nadzoru jurysdykcyjnego na podstawie art. 22 § 1 pkt 2 PrUSP nałożono na prezesa sądu obowiązek informowania Pierwszego Prezesa SN o stwierdzeniu istotnych rozbieżności w analizowanym orzecznictwie.
- 4 **4. Sądy administracyjne.** Nadzór Sądu Najwyższego nie obejmuje sądów administracyjnych.
- 5 **5. Odwołanie.** Odnośnie do nadzoru nad działalnością administracyjną sądów zob. komentarz do art. 9.

Art. 8. [Działalność administracyjna]

Działalność administracyjna sądów polega na:

- 1) zapewnieniu odpowiednich warunków techniczno-organizacyjnych oraz majątkowych funkcjonowania sądu i wykonywania przez sąd zadań, o których mowa w art. 1 § 2 i 3;
- 2) zapewnieniu właściwego toku wewnętrznego urzędowania sądu, bezpośrednio związanego z wykonywaniem przez sąd zadań, o których mowa w art. 1 § 2 i 3.

Spis treści

	Nb
1. Działalność administracyjna sądów	1
2. Odwołanie	2

1. **Działalność administracyjna sądów.** Wprowadzanie nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości nad działalnością administracyjną sądów wymagało od ustawodawcy doprecyzowania, co dokładnie wchodzi w zakres tej działalności. Aktualne brzmienie przepisu definiuje działalność administracyjną sądów w dwóch płaszczyznach. Pierwsza z nich obejmuje wiele czynności polegających na zapewnieniu odpowiednich warunków techniczno-organizacyjnych oraz majątkowych funkcjonowania sądów i podlega, z ograniczeniem wynikającym z art. 9b PrUSP, nadzorowi Ministra Sprawiedliwości. Druga obejmuje czynności zmierzające do zapewnienia właściwego toku urzędowania sądu w zakresie sprawowanego przez niego wymiaru sprawiedliwości i zadań z zakresu ochrony prawnej. Tak pojmowana działalność administracyjna sądu podlega dwojakiemu nadzorowi. W zakresie zewnętrznego nadzoru sprawuje ją Minister Sprawiedliwości (art. 9a § 2 PrUSP), a w zakresie nadzoru wewnętrznego sprawuje ją prezes danego sądu (art. 9a § 1 PrUSP).

2. **Odwołanie.** Zob. także komentarz do art. 9, 9a oraz 9b PrUSP. 2

Art. 9. [Nadzór administracyjny]

Nadzór administracyjny nad działalnością sądów, o której mowa w art. 8 pkt 1, sprawuje Minister Sprawiedliwości, na zasadach określonych w dziale I rozdziale 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 2077).

Spis treści

	Nb
1. Nadzór administracyjny	1
2. Zgodność z Konstytucją RP	2

- 1 1. Nadzór administracyjny.** Nowelizacją z 28.3.2012 r. w związku z wejściem w życie ZmPrUSP z 18.8.2011 r. ponownie zdefiniowano nadzór administracyjny nad działalnością sądów. Ustawodawca doprecyzował, że Minister Sprawiedliwości sprawuje w ramach kontroli zarządczej jedynie nadzór administracyjny nad działalnością sądów, na zasadach określonych w ustawie z 27.8.2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2077).
- 2 2. Zgodność z Konstytucją RP** stosowanych w PrUSP modeli nadzoru administracyjnego nad działalnością pozaorzecniczą sądów powszechnych była niejednokrotnie przedmiotem kontroli prowadzonej przez Trybunał Konstytucyjny (zob. wyr. TK z 7.11.2013 r., K 31/12, Dz.U. z 2013 r. poz. 1433; wyr. TK z 15.1.2009 r., K 45/07, Dz.U. z 2009 r. Nr 9, poz. 57). W ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie wszystkie czynności wykonywane w sądach mają charakter sprawowania wymiaru sprawiedliwości i tym samym nie wszystkie czynności wymagają przymiotu niezawisłości. Tym samym nadzór nad tymi czynnościami, realizowany przez władzę wykonawczą, jest do pogodzenia z zasadą trójpodziału władzy konstytucyjnie gwarantowaną odrębnością i niezależnością sądów.

Art. 9a. [Wewnętrzny i zewnętrzny nadzór administracyjny]

§ 1. Wewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością sądów, o której mowa w art. 8 pkt 2, sprawują prezesi sądów.

§ 2. Zewnętrzny nadzór administracyjny nad działalnością sądów, o której mowa w art. 8 pkt 2, sprawuje Minister Sprawiedliwości przez służbę nadzoru, którą stanowią sędziowie delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości w trybie art. 77.

Spis treści

	Nb
1. Wewnętrzny i zewnętrzny nadzór administracyjny	1
2. Szczegółowe uregulowania dotyczące nadzoru administracyjnego	2

1. Wewnętrzny i zewnętrzny nadzór administracyjny. Przepis 1 dodany 28.3.2012 r. przez ZmPrUSP z 18.8.2011 r. w związku z redefiniowaniem nadzoru administracyjnego oraz zmianami w systemie wewnętrznego i zewnętrznego nadzoru nad działalnością administracyjną sądów. Przepis wprowadza rozróżnienie na nadzór wewnętrzny sprawowany przez prezesów sądów oraz zewnętrzny sprawowany przez Ministra Sprawiedliwości. Szerzej zob. *A. Górski* (red.), *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, Warszawa 2013, komentarz do art. 9a.

2. Szczegółowe uregulowania dotyczące nadzoru administracyjnego zob. dział 1 rozdział 5 PrUSP. 2

Art. 9aa. [Powierzenie uprawnień]

Uprawnienia Ministra Sprawiedliwości przewidziane niniejszą ustawą mogą zostać powierzone sekretarzowi stanu lub podsekretarzowi stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, z wyjątkiem uprawnienia do wydania decyzji o przeniesieniu sędziego w przypadkach określonych w art. 75 § 2.

1. Powierzenie uprawnień sekretarzowi lub podsekretarzowi 1 stanu. Dodany przez ZmPrUSP z 12.7.2017 r. przepis umożliwia podejmowanie przez sekretarza stanu lub podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości decyzji zastrzeżonych do kompetencji Ministra Sprawiedliwości. Ustawowa regulacja powierzenia przez Ministra Sprawiedliwości posiadanych kompetencji sekretarzom i podsekretarzom stanu uwzględnia pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale pełnego składu SN z 14.11.2007 r. (BSA I-4110-5/07, OSNC 2008, Nr 4, poz. 42), w której wskazano na ograniczenia możliwości powierzenia przez Ministra Sprawiedliwości ustawowego uprawnienia do delegowania sędziów do pełnienia obowiązków w innym sądzie. Zagadnienie to było także przedmiotem uchwały SN(7) z 17.7.2013 r. (III CZP 46/13, MoP 2013, Nr 15, s. 788) oraz